

ಅವರು ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಪಕ್ಕಕ್ಕೆಟ್ಟು, ಊರುಗೋಲನ್ನು ಮಾತ್ರ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು 'ನಾನು ನಿಮಗೆ ಊರುಗೋಲಾಗಿರುತ್ತೇನೆ' ಎಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು ಎಂದು ನನ್ನ ಗ್ರಹಿಕೆ.

ವಾಕಿಂಗ್ ಸ್ವಿಕ್ಕು ಉಕಾರಾಂತವಾಗಿ ಈಗ ಕನ್ನಡಪದವೇ ಆಗಿಹೋಗಿದೆ. ಊರುಗೋಲು, ಕೈಗೋಲು ಎಂಬುದು ಕೂಡ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಕೈಗೋಲು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಕಡೆಗೋಲು, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಯುವ ಕೋಲು, ಕೈಬೆತ್ತ ಮುಂತಾದ ಅರ್ಥಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಊರುಗೋಲಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಅರ್ಥಗಳಿವೆ. ಊರೆ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯ, ಆಸರೆ ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಊರುಗೋಲಿಗೆ ತಪ್ಪವನ್ನು ನಡೆಸುವ ಕೋಲು, ಹುಟ್ಟು ಎಂಬ ಅರ್ಥವೂ ಇದೆ. ಇದೂ ಕೂಡ 'ಆಧಾರ' ಎಂಬ ಅರ್ಥದಿಂದ ಬೆಳೆದುಬಂದಿದೆ. ಈ ಜಾನಪದ ಗೀತೆಯ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ:

ಹಾಕೋಕೊಂದಾರುಗೋಲು
ನೂಕೋಕುಂದಾರುಗೋಲು
ಬೊಟ್ಟೆ ಹೊಡೆದಾವೆ ಬಾಳೆಮೀನು
ತಾನಂದನೋ ಬೊಟ್ಟೆ ಹೊಡೆದಾವೆ
ಬಾಳೆ ಮೀನು

ಶಕ್ತಿಹೀನರಾದವರ ಸೊಂಟವು ಕ್ರಮೇಣ ಬಗ್ಗಿ, ನೆಲವನ್ನು ಈಕ್ಷಿಸುತ್ತ ನಡೆಯುತ್ತಾರೆ. 'ಮುದುಕಿಯ ಬೆನ್ನು ಗೂನು ಆದರೇನು, ಕೋಲನೂರಿ ನಡೆಯುತ್ತಾಳೆ' (ಇಂದ್ರಚಾಪ, ಎಸ್.ವಿ. ಪರಮೇಶ್ವರ ಭಟ್ಟ). ಅಂಥವರ ನೆರವಿಗೆ ಬರುವುದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದ ಕೋಲು. ಕೋಲನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆ 'ಊರಿ' ಅದರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಅಂದರೆ ಊರುಗೋಲಿನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಾಕಿಂಗ್ ಸ್ವಿಕ್ಕಿಗೆ ಊರುಗೋಲು ಎನ್ನುವುದೇ ಸೂಕ್ತ ಎಂದು ನನ್ನ ಭಾವನೆ.

ನಾನು ಚಿಕ್ಕವನಿದ್ದಾಗ ಊರುಗೋಲು ಶಬ್ದವನ್ನು ಬೇರೆಯದೇ ಆದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದೆ. ಒಮ್ಮೆ ಮದುವೆ ಮನೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ತಾಂಬೂಲದ ಜೊತೆಗೆ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಗಿಡವಿದ್ದ ಸಣ್ಣ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಕುಂಡವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದರು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯವರು ಬಹಳ ಸಂತೋಷದಿಂದ, ಮುತ್ತುವರ್ಷಿ ವಹಿಸಿ ಮನೆಯ ಗೇಟ್ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ನೆಟ್ಟರು. ದೊಡ್ಡ ಪಾತಿ ಮಾಡಿ, ನೀರು ಹಾಕಿ ಉಪಚಾರ ಮಾಡಿದರು. ಎಳೆನೀರು ಮಾರುವವನಿಗೆ ದುಡ್ಡು ಕೊಟ್ಟು ಕುರಿಹಿಕ್ಕಿಯ ಗೊಬ್ಬರ ತರಿಸಿ ಆ ಗಿಡಕ್ಕೆ ಹಾಕಿಸಿದರು. ಅವರು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಇಂಥ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ತಲೆಯೊಳಗೆ, ಕರೆದಾಗ ಬರುವಂತೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಿದ್ದರು.

ನೆಟ್ಟ ಗಿಡವು ಕೂಡ ತನಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ರಾಜಾಜಿಡ್ಡದಿಂದ ಸಂತೋಷಗೊಂಡು ನಳನಳಿಸಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ಅದರ ದಟ್ಟಹಸಿರು ಬಣ್ಣದ ಎಲೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ನಮ್ಮ ತಾಯಿ 'ಓ ಇದು ಅಂತಿಂಥ ಮಲ್ಲಿಗೆಯಲ್ಲ, ಮೈಸೂರ ಮಲ್ಲಿಗೆ!' ಎಂದು ಸಂಭ್ರಮಿಸಿದ್ದರು. 'ಉಳಿದ ಮಲ್ಲಿಗೆಗೂ ಮೈಸೂರು ಮಲ್ಲಿಗೆಗೂ

ಏನು ವ್ಯತ್ಯಾಸ?' ಎಂಬ ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ, 'ಹೂವು ಬಿಡಲಿ ಆಮೇಲೆ ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ' ಎಂದು ನಗುಮುಖದಿಂದ ಹೇಳಿದ್ದರು. ಅನಂತರ "ಇದನ್ನು ಮೈಸೂರು ಮಲ್ಲಿಗೆ ಎನ್ನಬೇಡಿ! 'ಮೈಸೂರ ಮಲ್ಲಿಗೆ' ಅನ್ನಿ" ಎಂದು ನಮ್ಮನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಅವರ ವಿವರಣೆಯಂತೆ 'ಎಲ್ಲಿಯ ಮಲ್ಲಿಗೆ?' ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ 'ಮೈಸೂರಿನ ಮಲ್ಲಿಗೆ' ಎಂದು. 'ಮೈಸೂರ' ಎಂದರೆ ಮೈಸೂರಿನ ಎಂದೇ ಅರ್ಥ. ಅದಕ್ಕೆ ಖ್ಯಾತ ಕವಿ ಕೆಎಸ್‌ನ ಅವರು ತಮ್ಮ ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ 'ಮೈಸೂರ ಮಲ್ಲಿಗೆ' ಎಂದೇ ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿರುವುದು ಎಂದು ಇನ್ನಷ್ಟು ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನಮ್ಮತ್ತ ದೂಡಿದ್ದರು.

ಎಳೆನೀರು ಮಾರುವವನು ಎರಡು ತಿಂಗಳ ಅನಂತರ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಗಿಡಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ನಾಟಗೊಬ್ಬರ ಕೊಟ್ಟು ಆರೈಕೆ ಮಾಡಿದ್ದ. ಅನಂತರ ಅವನೇ ತಂದಿದ್ದ ಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಗಿಡದ ಬದಿಗೆ ನೆಲದೊಳಗೆ ಆಳಕ್ಕೆ ಊರಿ ಬಿಗಿ ಮಾಡಿದ್ದ. ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಬಳ್ಳಿಯನ್ನು ಮೆಲ್ಲನೆ ಎತ್ತಿ ಆ ಆಸರೆಯ ಗಳುವಿಗೆ ಸಡಿಲವಾಗಿ ದಾರದಿಂದ ಕಟ್ಟಿದ್ದ. ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಬಳ್ಳಿ ಈಗ ಒಂದಷ್ಟು ಎತ್ತರವಾಗಿ ಕಂಡಿತು. ಅನಂತರ ಗಿಡದ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾರು ದೂರಕ್ಕೆ ಎದೆಯ ಮಟ್ಟದ ಗಳುಗಳನ್ನು ನೆಟ್ಟು ಅವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೇಲಿನಿಂದ ಕೆಳಗಿನವರೆಗೆ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ದಾರಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಬಿಗಿ ಮಾಡಿದ್ದ. ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಗಿಡ ಎಲ್ಲಾ ಗಳುಗಳನ್ನು ಮರೆಮಾಡಿ ದಾಂಗುಡಿಯಿಟ್ಟು ಪೊದೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು.

ನೋಡನೋಡುತ್ತಲೇ ಆ ಊರುಗೋಲಿನ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಆ ಬಳ್ಳಿ ಕೆಎಸ್‌ನ ಹಾಗೂ ಕಾಳಿಂಗರಾಯರನ್ನು ನೆನೆಸಿಕೊಂಡು,

ಎದೆ ಮಟ್ಟ ಬೆಳೆದ ಹೂಬಳ್ಳಿ
ಎಷ್ಟೊಂದು ಹೂವು 'ನನ್ನಲ್ಲಿ'
ಉಸಿರುಸಿರು ಮೊಗ್ಗು ಹೂವೆಲ್ಲ
ಈ ಬಳ್ಳಿ ಬೆಳಕು ಬದುಕೆಲ್ಲ

ಎಂದು ಹಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತು! ಅದರ ಪರಿಮಳವು ಜೇನನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಹೋಗುವ ಹೆಂಗಸರನ್ನೂ ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಆಕರ್ಷಣೆ ಹೇಗಿತ್ತೆಂದರೆ, ನಾವು ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ನಿಂತಿದ್ದರೂ 'ಒಳ್ಳೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೂವು' ಎಂದು ಎರಡು ಹೂವನ್ನು ಕಿತ್ತು, ತಮ್ಮ ಮುಡಿಗೆ ಮುಡಿದು, 'ಒಂದೇ ಬಾರಿ ನಮ್ಮ ನೋಡಿ, ಮಂದನಗೆ ಹಾಂಗಾ ಬೀರಿ, ಮುಂದ ಮುಂದ ಮುಂದ ಹೋದರು ಹಿಂದ ನೋಡದೆ!'. ಮೈಸೂರ ಮಲ್ಲಿಗೆಯು ಹಾಗೆ ಪಸರಿಸಿ, ಎದೆಮಟ್ಟ ಬೆಳೆದು, ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಪೊದೆಯಾಗಲು ಅದರ ಸುತ್ತಲೂ ನೆಟ್ಟ ಊರುಗೋಲಿನ ಆಸರೆಯೇ ಕಾರಣ. ಇದು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಆದ ಊರುಗೋಲಿನ ಪ್ರಭಾವ.

ಸಂಜೆ ಐದರ ಮಳೆಗೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ತಯಾರಾಗಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವ ಮಂದಿಗೆ ಕೊಡೆಯೇ ಊರುಗೋಲು. ಸಂಜೆ ಮಳೆ ಬರದಿದ್ದರೂ ಅಷ್ಟೇ! ನಮ್ಮ ಹೈಸ್ಕೂಲ್ ಅಧ್ಯಾಪಕರೊಬ್ಬರು ಕೊಡೆಯನ್ನು ಊರುಗೋಲಾಗಿ ಬಳಸುವುದು ಮುದುಕರ ಲಕ್ಷಣ ಎಂದುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಕೊಡೆಯ ಹಿಡಿಯನ್ನು

ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು, ಭುಜದ ಮೇಲೆ ಆನಿಸಿಕೊಂಡು, ತುದಿಯು ಮೇಲೆ ಆಕಾಶ ನೋಡುವಂತೆ ಭದ್ರವಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ಶಿಸ್ತಿನಿಂದ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುತ್ತಾ ಶಾಲೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಶಿಸ್ತಿನ ಸಿಪಾಯಿಯ ನಡೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಹುಡುಗರು ಅವರಿಗೆ 'ಬಂದೂಕು ವೆಂಕಟರಾಯರು' ಎಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅದು ಅವರಿಗೂ ತಿಳಿದಾಗ ಅವರ ಮುಖ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಅರಳಿತ್ತು.

ಊರುಗೋಲು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನದನ್ನು ಕೊಡೆಯು ಮಾಡಲ್ಲದು. ಮಾಸ್ತಿಯವರು ಗವಿಪುರದ ತಮ್ಮ ಮನೆಯಿಂದ ಗಾಂಧಿಬಜಾರ್ ಮೂಲಕ ಕ್ಲಬ್ಬಿಗೆ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬರುವಾಗ ಕೊಡೆಯನ್ನು ಊರುಗೋಲಿನಂತೆ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಗಾಂಧಿಬಜಾರಿನಲ್ಲಿ ಎತ್ತರದ ಮರಗಳ ಕೆಳಗೆ ನಡೆಯುವಾಗ ಕೊಡೆಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಹಿಡಿದು ಸಂಜೆ ಮರಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಚಲಿಬಿಲಿಗುಟ್ಟುವ ಹಕ್ಕಿಗಳು ಹಾಕುವ ಹಿಕ್ಕೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕವಿ ನಿಸಾರ್ ಅಹಮದ್ ಅವರ 'ಮಾಸ್ತಿ' ಕವನದ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಕೊಡೆ ಗದೆಯಾಗುತ್ತದೆ! ಗಾಂಧಿಬಜಾರಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ, ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಮಯದಂತೆ ಮಾಸ್ತಿಯವರು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಅವರ ಚಿತ್ರ:

ಅದೇ ಕೊಡೆಯ ಗದೆ:

ಬೆದರಿಸಲು ಭಿಕ್ಷುಕರ ಹುಡುಗರನ್ನ
ಬೀದಿಕುನ್ನಿಯ, ಪೋಲಿದನಗಳನ್ನ
ಎದುರಿಸಲು ಮಳೆ ಬಿಸಲು ದಾಳಿಯನ್ನ,
ಸಾಲುಪಕ್ಕದ ಹಕ್ಕಿ ಹಿಕ್ಕೆಯನ್ನ.

ಕವನದ ಕೊನೆಗೆ, ಮಾಸ್ತಿಯವರು ಕ್ಲಬ್ಬಿನಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗುವ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನಿಸಾರರು ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟಿರುವುದು ಹೀಗಿದೆ:

ಹೊತ್ತಾಯಿತೆ? ಆವರಿಸಿತೆ ಮಜ್ಬು?
ಕೊಡೆ ತೆರೆದು ಏಕಾಕಿ ಮನೆಯತ್ತ
ನಡೆಯುವರು ಮರೆತು ಕ್ಲಬ್ಬು,

ಸಾಗುವರು ಸದ್ದಿರದ ಚಂದ್ರನಂತೆ:

ಗಂಭೀರವಾಗಿ
ಕರ್ತವ್ಯದೆಚ್ಚರಿಸಿ ಸನ್ನೆಯಂತೆ.

ಈ ಕವನದಲ್ಲಿ ಊರುಗೋಲಾದ ಕೊಡೆಯು ಮೂಡಿಸುವ ಪ್ರಭಾವ, ತೋರಿಸುವ ಚಿತ್ರ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ ನೋಡಿ.

ಒಂದು ಗ್ರೀಕ್ ಪುರಾಣದ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಊರುಗೋಲಿನ ಹಳೆಯ ದಾಖಲೆ ನಮಗೆ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ. ಅದು ಮುಂದೆ ಬಹಳ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದ ಈಡಿಪಸ್‌ನ ಕಥೆ. ಭವಿಷ್ಯವಾಣಿಯಂತೆ ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಕೊಂದು, ತಾಯಿಯನ್ನೇ ಮದುವೆಯಾಗಿ, ಅವಳಿಂದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಅವರು ತನಗೆ ಜನ್ಮ ನೀಡಿದ ತಂದೆ ತಾಯಿಯರು ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಅರಿವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ವಿಚಾರವು ತಿಳಿದಾಗ ತಾಯಿ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅಲಂಕಾರದ ಸೂಜಿಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಿವಿದುಕೊಂಡು ಈಡಿಪಸ್